

Maatalouden muuttuva toimintaympäristö

Jari Valkonen

Soveltavan biologian laitos, Helsingin yliopisto

Jos Maataloustieteen Päiville pitäisi löytää vakio-otsikko, ”maatalouden muuttuva toimintaympäristö” olisi vahvoilla. Muutos, jos mikä, on pysyvää. Oman yhteiskuntamme muutokset, Euroopan Union laajentumisen aiheuttamat muutokset, talouden globalisaatio sekä Kiina-ilmiö tulevat etsimättä mieleen. Tähän voidaan vielä lisätä ilmastonmuutos.

Lehdissä ja julkisessa keskustelussa maatalouden toimintaympäristön muutokset tuodaan tavallisesti esiin uhkina. Voisiko näissä muutoksissa kuitenkin nähdä jotain, mikä vahvistaisi Suomen maatalouden asemaa? Kohdistuukohan huomio liiaksi niihin muutoksiin tai muutoksen piirteisiin, jotka koetaan uhaksi? Sumentaako huonojen uutisten vetovoima näköalaa?

Asia, jossa voisi olla parantamisen varaa, on onnistumisten näkyvämpi uutisointi. Kekseliäät ja alansa tuntevat yrittäjät onnistuvat usein suuntaamaan maatalousyrityksensä uusille urille, kun toimintaympäristön muutos avaa uusia mahdollisuuksia. Positiivisia esimerkkejä on ja niistä pitäisi uutisoida enemmän. Ne ovat tulevaisuuden kannalta tärkeitä uutisia.

Olemme kokoontuneet Maataloustieteen Päiville, joilla tarjoutuu mahdollisuus kuulla, mitä hyviä uutisia kotimaisella tutkimuksella on kerrottavanaan siitä, miten se on osaltaan kyennyt tukemaan ja uudistamaan maatalouselinkeinoa. Monista esimerkeistä mainittakoon vaikkapa MTT:n ja saksalaisen jalostusyrityksen yhteistyö, jossa Suomessa kehitettyjen geenimerkkien avulla saatiin kanojen jalostusaineistosta poistettua eräs geenivirhe ja samalla siirrettyä ruskeiden kananmunien kalanhajuongelma historiaan. Ohjelmassa on kokonaisten tutkimusohjelmien päätulosten yhteenvetoa, esimerkiksi rypsinviljelyyn liittyen. Maatalousalan tutkijoille tarjoillaan myös uusia tutkimusmenetelmiä omassa istunnossaan.

Yleisesti ottaen ja hyvistä uutisista puheen ollen, yksi erittäin hyvä uutinen tutkimuksen alalta on se ällistytävä nopeus, jolla tietämys biologiasta on karttunut erityisesti molekyylibiologian menetelmien avulla. Maataloustuotanto perustuu uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön, joten jokainen uusi tieto biologiasta on hyvä uutinen. Hyviä uutisia ovat myös uudet tulokset muista perustieteistä, joita tarvitaan luonnonvarojen hyödyntämisteknologioiden ja tuotteiden markkinoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi.

Mutta hyödyntääkö maataloustutkimus saatavilla olevan tieteellisen tiedon tehokkaasti? Tästä haasteesta puhutaan, mutta onko olennaista edistymistä saatu aikaan? Voimme kysyä itsekriittisesti, olemmeko pystyneet yhdistämään työssämme teoriapohjaisen perustutkimuksen tietoja käytännönläheisten sovellusten tekemiseen? Hyödyntääkö työmme eri tieteenalojen synergiaa?

Tieteellinen tieto näyttäytyy virtana, jonka yhdellä rannalla ovat maataloustutkijat ja vastarannalla perustutkimusta tekevä tutkijakunta. Siltaa on rakennettu vuosien ajan molemmilta puolilta, mutta virta on muuttunut yhä vuolaammaksi, joten sillan keskikohtaa ei saada valmiiksi. Huuhtooko virta mennessään ne, jotka uskaltavat perustutkimuksen ja soveltavimman tutkimuksen väliselle alueelle ja joiden työ muodostaisi sillan, jota myöten vastarannoilla työskentelevät saavat yhteyden? Olisiko nyt viimein syytä huolehtia siitä, että sillanrakentajia saadaan merkittävästi suurempi määrä ja että he voivat työskennellä ilman riskiä väliin putoamisesta? Tämä on asia, johon eivät yksittäisten tutkijoiden pyrkimykset riitä, vaan organisaatioiden ja rahoittajien on toimittava sen toteutumiseksi.

Kun käymme läpi tämänkertaisen Maataloustieteen Päivien tarjontaa istunnoissa ja posterinäyttelyssä, voimme pohtia tieteidenvälisen synergian kehittämismahdollisuuksia. Toisenlaisiakin synergioita tulisi tavoitella. Erityisesti avausistunnon tarkoituksen on tarkastella niitä etuja, joita olisi saavutettavissa tiiviimmästä tutkimusyhteistyöstä naapurimaittemme kanssa.

Baltian mailla ja Suomella on pieninä naapurimaina samankaltaisia haasteita maatalouden tulevaisuutta ajatellen. Kaikki kuuluvat nyt Euroopan Unioniin, joten kaikkia sitovat samat maatalouspoliittiset päätökset, ja toisaalta kaikilla on samanlaiset mahdollisuudet toimia EU:n markkinoilla. Lähtökohdat ovat kuitenkin monin tavoin erilaiset. EU:ssa on tarjolla laaja, matalien rajojen toimintaympäristö, jossa hyvä paikallistuntemus ja kontaktiverkosto ovat tärkeitä. Niiden luomista uusissa EU-maissa tulisi kiirehtiä ja tässä yhteistyöstä voisi olla apua.

Suomen Maataloustieteellinen Seura ja Pohjoismaisten Maataloustutkijain Yhdistys ovat kutsuneet avausistunnon alustajaksi Viron Maatalousyliopiston rehtorin, professori Alar Kariksen, jolta saamme katsauksen Viron maataloustutkimukseen ja yliopisto-opetukseen.

Toinen alustajamme, Liettuan kunniakonsuli Aulis Tinnilä puolestaan, jos kuka, on oikea henkilö kuvailemaan Balttian maiden ja Suomen maataloustutkimuksen yhteistyötaipaletta viime vuosikymmeniltä näihin päiviin.

Toimitusjohtaja Kalevi Hemilä ja professori Kyösti Pietola ovat tehneet yhteistyötä kolmannen, Suomen maatalouden elintilaa koskevan alustuksen koostamisessa. Sen pitää professori Pietola toimitusjohtaja Hemilän viime viikon tiistaina saaman, uuteen työhönsä liittyvän ylittämättömän työesteen takia.

Toivomme näiden alustusten herättävän monia ajatuksia ja vilkasta keskustelua, joka selventää itse kullekin Suomen asemaa ja tulevaisuudennäkymiä muuttuvassa toimintaympäristössä.

Ketteryys muuttua ja vastata toimintaympäristön muutoksiin, tai jopa muokata toimintaympäristöä, ovat maatalouden menestymisen edellytyksiä. Työskennelkäämme sen hyväksi, että maataloustutkimus entistä paremmin toimii suomalaisen maatalouden uudistajana.

Antoisaa Maataloustieteen Päivät-tapahtumaa!